

Nr 45.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter; given Stockholms slott den 12 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo, anför:

För att möjliggöra ett affärsmässigt förfarande vid verkställande av upplåtelser från de stora för bostads- och industribebyggelse lämpliga markkomplex, som stå under vattenfallsstyrelsens förvaltning, har riksdagen alltsedan år 1905 för vissa tidsperioder lämnat mer eller mindre generella bemyndiganden att försälja, bortbyta eller eljest upplåta tomter och områden från de under styrelsens vård ställda fastigheterna.

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. (Nr 45—46.)

34 34 1

Det av 1924 års riksdag (skrivelse nr 137) i sådant hänseende lämnade bemyndigandet innefattade, att vattenfallsstyrelsen finge enligt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t utfärdades, ej mindre intill utgången av år 1929 försälja eller bortbyta tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter än även genom upplåtelse av tomträtt eller genom utarrendering eller på annat sätt, som funnes lämpligt, bereda avkastning av den del av de under styrelsens förvaltning ställda egendomarna, som icke försåldes eller vore för statens vattenfallsverk omedelbart erforderlig. I vad avser upplåtelse av tomträtt eller utarrendering m. m. gavs alltså bemyndigande utan begränsning till tiden.

De närmare föreskrifter i ämnet, som sedermera av Kungl. Maj:t meddelades, innefattade, i överensstämmelse med vad även tidigare gällt, bland annat att, med undantag för det till stadsplan indelade området vid Trollhättan, tomter avsedda för uppförande av bostäder i regel icke borde försälas utan endast upplåtas med tomträtt samt att vattenfallsstyrelsen jämväl i övrigt borde tillse, att vid upplåtelse av tomt från område, som blivit planlagt för bebyggande, tomträttsinstitutet komme till användning i så vidsträckt omfattning som möjligt.

Vid anmälan den 25 januari 1929 (proposition nr 28) av framställning från vattenfallsstyrelsen om fortsatt bemyndigande uti ifrågavarande avseende förordade departementschefen i anslutning till förslag av vattenfallsstyrelsen, att för framtiden skulle frångås fordran på tomträttsupplåtelseernas bestämda företräde vid utnyttjandet av statens vattenfallsverks egnahemsområden ävensom att friköp av tidigare med tomträtt upplåtna områden därstädes finge äga rum, när särskilda förhållanden ej annat föranledde.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda hemställan medgav riksdagen (skrivelse nr 52) — under uttalande tillika, att riksdagen ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört — att vattenfallsstyrelsen finge enligt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t utfärdades, intill utgången av år 1934 försälja eller bortbyta tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter.

De med anledning av detta riksdagens medgivande av Kungl. Maj:t genom brev den 5 april 1929 utfärdade närmare föreskrifterna i ämnet innefatta, i likhet med vad tidigare varit fallet, bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att själv besluta om försäljning beträffande tomter inom områden, för vilka planer för bebyggande av Kungl. Maj:t fastställts eller komma att fastställas, ävensom från visst industri- och hamnområde å hemmanet Stallbacka vid Trollhättan; dock skall i fall, där så lagligen kan ske, vid försäljning göras förbehåll om återköpsrätt. De områden, där planer för bebyggande fastställts, utgöras av — förutom Trollhättans stadsplanelagda område — huvudsakligen de s. k. Hjulksvarn-, Sylte- och Arvidstorpsområdena vid Trollhättan samt ett bostadsområde i Porjus. Beslutanderätten beträffande försäljning av andra områden har däremot förbehållits Kungl. Maj:t.

I vattenfallsstyrelsens egen hand har därjämte lagts rätt att bortbyta

tomter och områden, där ej bytet är av större omfattning, i vilket fall saken skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I övrigt har i nämnda brev föreskrivits bland annat följande:

Vid upplåtelse av tomt bör, i den mån så ske kan, sådana villkor träffas, att tomten icke kommer att användas till annat än det med upplåtelsen avsedda ändamål. Särskilt bör, därest försäljning av tomter kommer att äga rum inom för arbetare avsett egnahemsområde, tillses, att genom i samband med förbehåll om återköpsrätt avtalade villkor förhindras, att andra byggnader än mindre, fristående arbetarbostäder uppföras.

På det att spekulering med tomter må förebyggas, bör i vederbörande köpehandlingar stadgas, att försålda tomter skola inom viss tid bebyggas.

Vid försäljning av tomter bör iakttagas, att försäljningarna bliva så fördelaktiga för staten som möjligt vare sig genom att vattenfallsstyrelsen betingar sig de högsta pris, var till omständigheterna kunna föranleda, eller därigenom att, då fråga är om försäljning av industritomter, andra motsvarande fördelar genom försäljningen beredas staten. Tomter inom det till stadsplan indelade området vid Trollhättan böra i allmänhet icke försälas under de pris, som bestämts genom Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1905.

Därest köpeskillingen för tomt icke till fullo erlägges senast vid tillträdet, skall staten för den del av densamma, som icke då betalas, beredas säkerhet genom inteckning med bästa förmånsrätt.

Därjämte medgav Kungl. Maj:t, att vattenfallsstyrelsen finge, där särskilda förhållanden ej annat föranledde, intill utgången av år 1934 till respektive tomträttshavare försälja jämväl av styrelsen tidigare med tomträtt upplåtna områden, och skulle därvid i brevet meddelade bestämmelser i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 19 februari 1932 vidgat omförmälda bemyndigande för vattenfallsstyrelsen till att även omfatta befogenhet att, intill utgången av år 1934, i enlighet med plan, som blivit av länsstyrelsen i Kronobergs län godkänd, med äganderätt överlåta tomter från kronolägenheten Helgevärma i Öjaby socken av Kronobergs län till pris, som styrelsen i varje särskilt fall ägde bestämma, dock ej understigande 30 öre per kvadratmeter.

I skrivelse den 13 december 1933 har *vattenfallsstyrelsen* gjort framställning om utsträckning av det med år 1934 utlöpende allmänna bemyndigandet att försälja och bortbyta mark. Styrelsen har därvid beträffande åren 1929—1933 sammanfattningsvis angivit det antal försålda tomter, varom årligen uppgift lämnas till riksdagens vederbörande utskott; sålunda hava under nämnda femårsperiod försålts: å Trollhättans planlagda område 10 tomter, å Hjulksvarns egnahemsområde 60 tomter, varav 45 till förutvarande tomträttsinnehavare, å Sylte kronogården och i Lilla Edet tillhoppa 6 tomter samt från kronolägenheten Helgevärma 12 tomter jämte ett mindre område, som tillagts en försåld tomt.

Vidare meddelar styrelsen följande sammanställning över av styrelsen under samma år efter Kungl. Maj:ts i varje särskilt fall lämnade medgivande verkställda försäljningar av fastigheter:

Köpare	Område eller lägenhet	Areal kvm.
Holger Hættner	Tomt nr 1 och 2 i kv. Solliden B, Trollhättan	2,030
Södertälje stad	Tomt nr 6 i kv. Lyktan, Södertälje	1,150
Anders Tideman	Andelar i lägenheten f. d. Prästbordet nr 1 i Stuguns socken, Jämtlands län	38,440
Föreningen Västerås skolvskolonier	Lägenheten Flyten nr 10 i Västervåla socken, Västmanlands län	3,210
Trollhättans stad	Markområde öster om begravningsplatsen å Hjulkvarns egnaheomsområde, Trollhättan	cirka 4,000
G. A. Albinsson	Stadsågan nr 20 D i Lilla Edet	615
Axel och Gunnar Johansson	Avstyckningar av stadsågan nr 20 + 21 + 22 i Lilla Edet	467
J. A. A. Sundqvist	Jordområde å fastigheterna $\frac{1}{2}$ mantal Edefors nr 1 och $\frac{1}{2}$ mantal Edefors nr 2 (lägenheten Edefors nr 1) i Edefors socken, Norrbottens län	742,500
O. W. Björkman	Jordområde å samma fastigheter (lägenheten Edefors nr 10—11)	560,740
E. A. Sellberg	Jordområde å samma fastigheter (lägenheten Edefors nr 9)	670,390
O. Bengtsson	Avstyckat område från Kungsbro 1 ¹ i Vreta klosters socken, Östergötlands län	69,370
A. N. Johansson	Nynäs 2 ⁵ (Västra Nötön) i Visnums-Kils socken, Värmlands län	793,200
E. H. Ekman	Nynäs 2 ⁶ (Östra Nötön) i samma socken	2,652,500
R. Jansson	Nynäs 2 ² (Mossen) i samma socken	211,000
J. Fredriksson	Nynäs 2 ⁴ (Skäringsberg) i samma socken	302,500

Slutligen har styrelsen meddelat, att markbyte skett dels med Svenska vattenfallsaktiebolaget rörande vissa fastigheter i Mörsils och Mattmars socknar i Jämtlands län enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 mars 1930, dels ock med stöd av förenämnda brev den 5 april 1929 med aktiebolaget Hagaverken rörande fastighet i Svinnegarns socken i Uppsala län samt med aktiebolaget Ljungs tegelbruk rörande fastigheter i Ljungs socken av Östergötlands län.

I detta sammanhang torde ock få erinras om att jämlikt beslut av 1929 års riksdag (skrivelse nr 54) försålts viss del av fastigheten Sörfors 4⁶ i Umeå socken av Västerbottens län.

Departements-
chefen.

För en affärsmässig skötsel av statens vattenfallsverks fastigheter är det av betydelse, att beträffande de under vattenfallsstyrelsens förvaltning ställda områdena även i fortsättningen markförsäljningar och markbyten kunna ske utan att riksdagens tillstånd i varje särskilt fall behöver inhämtas. Jag tillstyrker därför, att bemyndigande i sådant hänseende utverkas av riksdagen. Såsom hittills torde ett dylikt bemyndigande böra omfatta en tidsperiod av fem år och alltså nu avse åren 1935—1939. Det tidigare endast för vissa år av riksdagen lämnade medgivandet för styrelsen att genom upplåtelse av tomträtt eller genom utarrendering eller på annat lämpligt sätt bereda avkastning av den del av de under styrelsens förvaltning ställda egendomarna, som icke försäljes eller är för statens vattenfallsverk omedelbart erforderlig,

gavs — såsom inledningsvis erinrats — av 1924 års riksdag utan begränsning till tiden, vadan framställning till riksdagen i denna del icke erfordras.

Därest riksdagen lämnar ifrågavarande fortsatta bemyndigande att upplåta mark från statens vattenfallsverks fastigheter, torde de närmare föreskrifter i ämnet, som Kungl. Maj:t har att i anslutning därtill utfärda, böra erhålla i huvudsak samma innehåll som de nu gällande, för vilka här förut redogjorts. I sammanhang därmed torde vattenfallsstyrelsen böra åläggas att, liksom tidigare skett, till Kungl. Maj:t avlämna för vederbörande riksdagsutskott avsedda årliga redovisningar rörande av styrelsen försålda eller bortbytta tomter och områden, med angivande av fastigheternas arealer, saluvärden och försäljningspris samt huruvida försäljningen skett med återköpsrätt.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vattenfallsstyrelsen må enligt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t utfärdas, intill utgången av år 1939 försälja eller bortbyta tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

